

VÝLETY, KTERÉ NADCHNOU DĚTI I RODIČE

HRAVÝ PRŮVODCE ČESKEM

I.

NAPSALA
IVA PETŘINOVÁ
ILUSTROVAL
VOJTĚCH ŠEDA

FRAGMENT

Hravý průvodce Českem I.

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

FRAGMENT

Iva Petřinová

Hravý průvodce Českem I. – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

VÝLETY, NA KTERÉ SE DĚTI BUDOU TĚŠIT

HRAVÝ PRŮVODCE ČESKEM

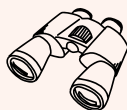
NAPSALA
IVA PETŘINOVÁ

ILUSTROVAL
VOJTĚCH ŠEDA

FRAGMENT

Vysvětlivky

úkol pro děti

otázka pro děti

Iva Petřinová
Hravý průvodce Českem I

Ilustroval Vojtěch Šeda
Graficky upravil Marek Pošta
Vydalo nakladatelství Fragment v Praze roku 2022
ve společnosti Albatros Media a. s.
se sídlem 5. května 22, Praha 4
Číslo publikace 39952
Jazyková korektura Marie Dušková
Odpovědná redaktorka Jitka Pastýříková
Technická redaktorka Daruše Singerová
Sazbu zhotovilo Grafické a DTP studio Albatros Media, Jan Hána

1. vydání

Pro děti od 6 let

Text © Iva Petřinová, 2022
Illustrations © Vojtěch Šeda, 2022

www.fragment.cz
[e-shop: www.albatrosmedia.cz](http://e-shop:www.albatrosmedia.cz)
www.facebook.com/nakladatelstvi.fragment

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

ISBN tištěné verze 978-80-253-5759-0
ISBN e-knihy 978-80-253-5765-1 (1. zveřejnění, 2022) (ePDF)

FRAGMENT

OBSAH

STŘEDNÍ ČECHY

1. Tajemným krajem blanických rytířů
(Velký a Malý Blaník) 7
2. Vzhůru na loupežnický hrad a k houbám
z kamene (Kokořín a Pokličky) 15

JÍŽNÍ ČECHY

3. Od hradu k zámku, od řeky k řece
(Orlík, Zvíkov) 23
4. Na návštěvě u pánů z Hradce
(Jindřichův Hradec) 31

ŠUMAVA

5. Tam, kde zpívá Vydra (Povydří) 41
6. Strážce zlatých pokladů
(Kašperské Hory, Kašperk) 49

ZÁPADNÍ ČECHY

7. Klíč ku království českému aneb malé
české Carcassonne (Loket) 57
8. Babylonie ve Slavkovském lese
(Krásno) 63

ČESKÉ STŘEDOHOŘÍ

9. Po stopách praotce Čecha
(Říp, Roudnice nad Labem) 71

SEVERNÍ ČECHY

10. Magickým rájem poustevníků
(Sloup a Sloupské skalní město) 81
11. Stavba století a vesnice jako z pohádky
(Ještěd, Kryštofovo Údolí) 87

KRKOŇŠE A PODKRKOŇŠÍ

12. Za zdravím i za sportem Černoohorským
expresem (Janské Lázně) 97
13. Příběh přátelství a odvahy ve stínu
obřích hor (Medvědín) 103

ČESKÝ RÁJ

14. Za symbolem Českého ráje
(Trosky a Podtrosecké údolí) 111

VÝCHODNÍ ČECHY

15. Půjdem spolu do Betléma a do Kuksu
(Kuks, Braunův betlém) 119
16. V nitru největšího skalního města
Evropy 129

VYSOČINA

17. Kamenný strážce Posázaví (Lipnice
nad Sázavou) 137
18. Údolím se řítí Posázavský pacifik 145

SEVERNÍ MORAVA A SLEZSKO

19. Betlém s vůní perníku (Štramberk) 153

STŘEDNÍ MORAVA A JESENÍKY

20. Slavné i kruté příběhy ze zámku
a podzámčí (Velké Losiny) 163
21. Blyštivá perla uprostřed Evropy
(Olomouc) 173

VÝCHODNÍ MORAVA A BESKYDY

22. V říši boha Radegasta
(Pustevny, Radegast) 183

JÍŽNÍ MORAVA

23. Skanzen, víno, folklór
(Veselí nad Moravou, Strážnice) 193
24. Kousek středověké Anglie
na jihu Moravy (Lednice) 201

STŘEDNÍ ČECHY

1. Tajemným krajem blanických rytířů

(Velký a Malý Blaník)

Když se řekne Blaník, určitě se každému vybaví dávná legenda o velikém spícím vojsku, které pod velením svatého Václava vyrazí z hory, až bude českému národu nejhůř. Ve skutečnosti jsou Blaníky dva – proslulý Velký Blaník a jeho menší a méně navštěvovaný soused Malý Blaník. Tajemnou atmosféru vyznačují oba a výšlap na ně lze zvládnout během jediného výletu.

TRASA ➡➡

parkoviště Louňovice pod Blaníkem ➡➡ po zelené turistické značce a následně Poutní cestou Blaník-Říp na Velký Blaník ➡➡ Velký Blaník, rozhledna ➡➡ po červené turistické značce k lesnímu xylofonu ➡➡ lesní cestou k asfaltové cestě ➡➡ asfaltovou cestou k zelenému turistickému značení ➡➡ po zelené turistické značce ke křižovatce s neznačenou lesní cestou ➡➡ po lesní cestě k červenému turistickému značení ➡➡ po červené turistické značce na rozcestí Mezi Blaníky ➡➡ neznačenou lesní pěšinou zpět k parkovišti Louňovice pod Blaníkem

Délka trasy: 7,5 km

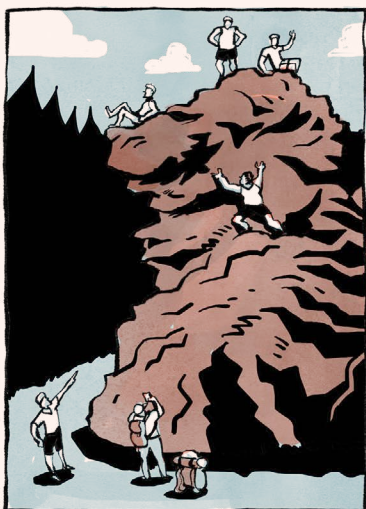
Malý kousek za obcí Louňovice pod Blaníkem se nachází hlídané parkoviště a v jeho blízkosti turistický rozcestník. Možností, jaký okruh zvolit, je hned několik. Záleží především na vaší fyzické zdatnosti a množství času, který jste si na výlet vyčlenili. Následující trasa popisuje půldenní výlet na vrcholy obou Blaníků se zastávkami u dalších zajímavostí. Cestu z velké části doplňují informační tabule naučných stezek s úkoly pro děti, takže i vzdáleností nedlouhý výlet se může nečekaně protáhnout.

Stejně jako většina výletníků se vydejte vzhůru po zeleném a červeném značení, které kopíruje naučná stezka *S rytířem na Blaník*. Po levé straně se na informačních tabulích dočtete základní informace o přírodě a památkách chráněné krajinné oblasti Blaník a můžete vyrazit směle vzhůru. Zpočátku pohodlná cesta stoupá pozvolna až k místu, kde se turistické značky rozcházejí a informační tabule připomíná pověst o blanických rytířích. Kvůli těm jste tu přece především.

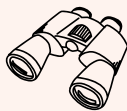
POVĚST

Už odpradáвна lidé věří, že v útrobach hory čeká blanické vojsko na to, aby až přijde jeho čas, vyrazilo na pomoc českému národu. Podle pověsti ve chvíli největšího ohrožení uschnou špičky stromů v blanickém lese a Býkovický rybník se zalije krví. Zazelená se i suchý dub na Blaníku a pramen pod ním vydá tolik vody, že se studánka přeplní a voda poteče až po stráni dolů.

Ten správný povel však přijde úplně odjinud. A to z protilehlého kopce u Miličína vzdáleného asi 20 kilometrů; tam sídlí strážce, který nikdy nespí - lev knížete Václava.

Když se Václav se svou družinou odebral k věčnému spánku do hory Blaník, jeho věrný druh uleh na protějším vysokém vrchu Kalvárii a dodnes pečlivě sleduje kraj z jihu, odkud se prý přizhene do naší vlasti největší pohroma. Až se nepřátelé vyrojí v údolí, miličinský lev zařve hrozným hlasem a vzbudí blanické spáče. Blaník se otevře a z něj vyrazí na pomoc rytíři v plné zbroji, které povede svatý Václav na bílém koni. Nepřátelé budou ustupovat směrem ku Praze a strašlivý střet ukončí až svatý Václav poté, co jeho kůň kopyty rozkopne Karlův most v místech, kde je ukryt Bruncvíkův vzácný meč. Tím pak vyžene nepřátele ze země a konečně nastane pokoj a mír: I když mnoho Čechů během bojů zemře, ti, kteří přežijí, budou silní, nebojácní a nikdo už si na ně netroufne.

Rozhlédni se dobře kolem sebe, jestli nespatříš nějakého rytíře či alespoň jeho hlavu v helmici.

Vybrat si tu můžete ze dvou variant výstupu na vrchol Velkého Blaníku; červená značka vás k němu dovede nejkratší přímou cestou dlouhou jen asi 300 metrů. Kvůli značnému převýšení vyžaduje poměrně dobrou fyzickou kondici, a protože se jde po prudké kamenité cestě, není příliš vhodná pro úplně malé děti. Zvolíte-li zelenou turistickou značku, kopec budete zdolávat pozvolněji, a ještě navíc objevíte vchod do nitra bájně

hory. Asi po deseti minutách chůze po zelené vás na něj upozorní cedulka na stromě ukazující směrem nalevo od cesty. Tam se vydejte po vyšlapané pěšině, až narazíte na výrazné skalisko. Nese název **Veřejová skála** a podle starých pověstí ukrývá tajný vchod do podzemí. Kdysi tu prý dokonce vyvěral pramen, ze kterého blaničtí rytíři napájeli své koně.

Skálu obejdi a zkus najít tajný vstup do nitra hory.

POVĚST

„Vypravíš se do lesa na maliny,“ nařídila časně ráno selka z Podblanicka své děvečce Marii. „Vezmi si džbánek a do oběda ať jsi zpátky.“ Marie trhala maliny

a ani si nevšimla, že se ocitla u paty Blaníku. Znenadání se před ní objevil neznámý muž ve starobylém vojenském oděvu. „Děvče, pojď se mnou, trochu nám poklidíš v našem příbytku,“ oslovil Marii. Dívka souhlasila, ačkoliv si nedokázala představit, kde by tady uprostřed luk a lesů mohl vzácný pán přebývat. O to větší bylo její překvapení, když ji válečník zavedl k nevelké skále na úbočí Blaníku, která se před nimi rozestoupila a vpustila je do nitra hory. Procházeli spolu prostorné klenuté skalní síně, jež podpíraly mohutné sloupy. Hořící louče osvětlovaly tisíce zbraní rozvěšených po stěnách. Děvečka spatřila mnoho rytířů a jejich koní. Všichni spali, někteří vleže, jiní vsedě, někteří dokonce na koních. Marie popadla koště, zametla a vysmýčila a brzy byla s prací hotova. „Pojď, vyvedu tě ven,“ řekl její průvodce a podal jí v měšci odměnu. Dívka poděkovala a spěchala k domovu. „Ztratila jsem džbánek s malinami,“ pomyslela si, ale kupodivu se jí na něj nikdo neptal. Všichni byli rádi, že ji zase vidí. „Kdes byla celý rok?“ ptala se selka. „Už jsme tě tady oplakali.“ Marie se podivila, vždyť byla v jeskyni sotva pár hodin. „Tyhle peníze jsem dostala za práci,“ řekla a ukázala všem stříbrné mince. Peníze byly podivné a starobylé, takové, jaké nikdo nikdy neviděl. Podobnou příhodu zažil i kovář z nedalekých Louňovic. Také on potkal rytíře, který ho pozval do hory, aby mu okoval koně. Kovář šel, ale za své dílo dostal jen pytel smetí. „To je mi pěkná odměna,“ zuřil a ve zlosti vysypal všechno smetí do trávy. „Vezmu si aspoň pytel, může se hodit.“ Doma pak s údivem zjistil, že pro něj truchlili celý rok. Když chtěl kovář z darovaného pytle vyprášit poslední smetí, vypadlo na zem několik velkých stříbrných mincí. „Já hlupák jsem všechno vysypal,“ litoval a rychle běžel zpátky. Ale u hory neležely ani peníze, ani smetí.

Ať už bájím věříte nebo ne, pravda je taková, že podivuhodné jevy se kolem Blaníku dějí odedávna. Údajně se tady

ztrácejí a zase objevují lidé, jejichž výpovědi se nápadně podobají. Jako by se tu nacházela nějaká časoprostorová brána

a čas v Blaníku ubíhal jinak než v našem světě. Vždyť i Alois Jirásek psal, že den

uvnitř hory je stejně dlouhý jako rok na povrchu.

ZAJÍMAVOST

Asi nejmladší zážitek tohoto typu pochází z doby národního obrození, kdy byl na úbočí Blaníku vylamován kámen pro Národní divadlo v Praze. Vylomit ho pomáhal i jakýsi Václav Podbrdský z Louňovic, který se při práci zřítíl z 60metrové výšky. Ačkoliv ho jeho spolupracovníci viděli padat, jeho tělo se nikdy nenašlo, a tak byl po určité době prohlášen za mrtvého. Jaké však bylo překvapení, když se ztracený muž po 18 letech zničehonic objevil, a dokonce žádal vyplacení mzdy za odvedenou práci. Protože to mistr odmítal, spor se dostal až k soudu ve Vlašimi. Ten dal Podbrdskému za pravdu a nařídil, aby mu byla vyplacena ušlá mzda i s úroky! Objevil se však další problém, a sice to, že ho armáda podezírala z vyhýbání se vojenské službě. Nešťastník musel opět k soudu, tentokrát vojenskému. Tam vypověděl, že se po dopadu probral ve velkém klenutém sále, kde jej přivítala krásná dívka. Cítil se najednou jako docela jiný člověk; jako by byl studovaný a moudrý, přestože do školy nikdy nechodil. Postupně se zde setkal s Cyrilem a Metodějem, Karlem IV., Janem Husem a dalšími slavnými předky. S některými prý dokonce mluvil, ale beze slov, nějak telepaticky. Jejich řeči sice nerozuměl, myšlenkám však ano. Na závěr se velikáni za zvuků staroslověnského chorálu odebrali zpátky do nitra hory a krásná dívka – Génius Čech – se s ním rozloučila. Podle Václava Podbrdského mělo zvláštní setkání trvat asi 18 hodin, když však vyšel z hory na denní světlo, zjistil, že uplynulo plných 18 let. Na tomhle příběhu je nejzajímavější fakt, že vojenský soud Podbrdského výpověď uznal a za vyhýbání se vojenské službě ho nepotrestal.

Od Veřejové skály se vraťte zpátky na značenou cestu a pokračujte ještě asi 350 metrů do míst, kde se les stává řídkým a odkud vede směrem vzhůru vyšlapaná lesní pěšina. Místo na křižovatce cest je označeno ukazatelem na stromě a po cestě stoupá mnoho výletníků, takže se nemusíte bát, že byste zkratku k vrcholu netrefili.

Počítejte ale s tím, že tohle stoupaní pěkně prověří vaši kondičku!

Přímo před rozhlednou na vrcholu Velkého Blaníku byste se měli objevit zhruba za 20 minut.

Když se začtete do informačních tabulí, zjistíte, že spíš než hora je to středně velký kopec.

Jaké výšky dosahuje vrchol Velkého Blaníku?

Vrchol je vysoký 638 m n. m.

Velký Blaník byl osídlen už před začátkem našeho letopočtu. Všimněte si zbytků kamenných valů pradávného oppida kolem vrcholu, které pocházejí z doby před 2 500 lety. Postavili je Keltové a je také klidně možné, že právě oni dali hoře jméno. Jejich „Blaniak“ totiž znamená něco jako podmáčená louka a o louky tu dříve nebyla

nouze, ještě dnes se dají v okolí říčky Blanice najít.

Legendárním symbolem naděje a víry ve vítězství národa se hora stávala vždy v těžkých chvílích naší historie.

Na přelomu 19. a 20. století nebylo v Čechách významného umělce, který by do své tvorby nezařadil námět blanické pověsti.

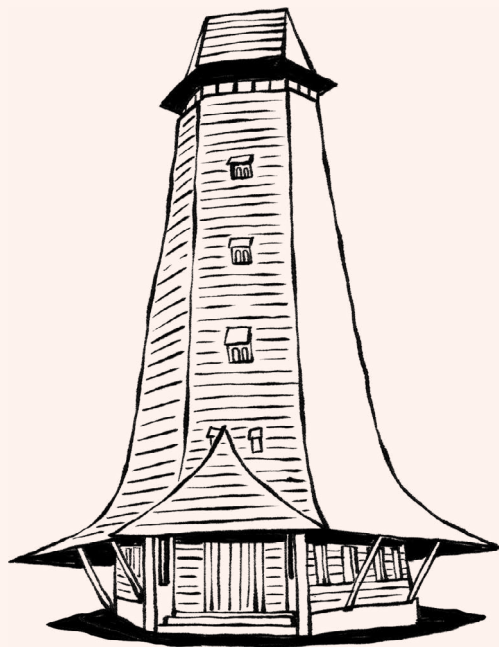
Vzpomeneš si na jméno českého hudebního skladatele, který složil symfonickou báseň **Blaník** z cyklu **Má vlast**?

Byl to Bedřich Smetana.

Pokud jste si trochu vydechli, je na čase vystoupat ještě 107 schodů vzhůru na **rozhlednu** ve tvaru 30metrové husitské hlásky. O její výstavbu se zasloužil Klub českých turistů poté, co se původní dřevěná rozhledna zřítla při větrné smršti. Ani počátek 2. světové války stavbu nepřerušil, a tak mohla být roku 1941 otevřena. Její horní vyhlídkové patro připomíná lodní kajutu a skrz okénka si užijete výhled do všech stran. A to i na Malý Blaník, kam povedou vaše další kroky.

Od rozhledny sestupujte tentokrát po červené a zakrátko spatříte rozvaliny někdejšího středověkého hradu. Po dřevěných schodech sejdete na mýtinu, rozcestí, Velký Blaník. Tady se nachází několik prvků dětské naučné stezky. Děti si tu mohou poměřit délku rozpětí svých

paží s rozpětím křídel našich známých ptáků nebo vyzkoušet, jestli doskočí stejně daleko jako zajíc, nebo jenom jako žába.

Podobně jako další významná místa Čech a Moravy i Blaník „daroval“ kámen do základů Národního divadla. A to hned nadvakrát. Proč? Když kameníci v roce 1868 vylomili a otesali **pod Slepíčí skálou** první

z nich a poslali jej do Prahy, zdál se vlastencům nedůstojně malý. A tak došlo k druhému pokusu, kdy byl kámen vylomen a upraven podle předem zadaných rozměrů. I ten první však nakonec našel svoje místo.

**Kde můžeš tento první kámen
dodnes vidět?**

(Nápověda: informaci najdeš na informační tabuli.)

*Uvidíš ho na nároží sklepa
louňovického pivovaru.*

Po cestě značené červenou turistickou značkou pokračujte až k lesnímu xylofonu a u něj se dejte neznačenou lesní pěšinou vpravo. Asi za 250 metrů dojdete k asfaltové cestě a ta vás po čtvrt hodině svižné chůze dovede na křižovatku se zeleně značenou turistickou značkou. Na křižovatce cest se dejte vlevo a pokračujte dalších 400 metrů, než se cesty znovu zkrátí. Odbočte vpravo a jděte stále rovně. Že jdete správně, vás ujistí křížek se svatým obrázkem na jednom ze stromů. Pokračujte stále rovně, i když se asfaltová cesta zanedlouho promění v lesní pěšinu, která může být po deštích dost podmáčená. Po její levé straně se rozprostírá velký palouk s jezírkem, tzv. **Rytířská louka**. Právě zde se mají sjíždět jednou za rok blaničtí rytíři a pozorovat, jak na tom český národ je. Ani jim nevádí, že se tu sem tam vyskytují rašeliniště.

Cesta vás přivede k parkovišti u hlavní silnice č. 150. Tu opatrně přejděte

a pokračujte rovnou za nosem směrem vzhůru, až dojdete k červenému turistickému značení. To bude trvat od parkoviště asi 10 minut. Pak vás čeká stoupání na vrchol **Malého Blaníku**, který stojí stranou návštěvnické pozornosti, a tak trochu ve stínu svého většího a známějšího „sousedá“. Přitom tajuplnou atmosféru rozhodně nepostrádá, ba právě naopak. Na vršku sice nemá rozhlednu, ale zato tajemné ruiny. Patří **kapli svaté Máří Magdalény**, se kterou byly odedávna spojeny slavné poutě. Už k její starší předchůdkyni putovali věřící z širokého dalekého okolí vždy na den svátku svěťce, tedy 22. července. Barokní stavba ve tvaru osmistěny vyrostla pod severním vrcholem Malého Blaníku roku 1753, avšak oblíbené a proslulé poutě k ní neměly dlouhého trvání. Za panování Josefa II. byla kaple odsvěcena a lidé ztratili důvod sem chodit. V kapli se poté usadil poustevník, který

chodíval pro obveselení občanů po okolních vsích a vyhrával na plechovou trubku. Někdy mu však bylo samotnému v kapli

smutno, a tak zasadil do hliněné podlahy bývalého kostela strom. Strom rostl a kaple chátrala...

O jaký druh stromu zařazený mezi památné stromy České republiky se jedná?

Je to smrk ztepilý.

Říká se mu **Velký Mnich** a zmar v podobě kůrovcové kalamity, která kosí v lesích jeho druhu, se mu, jak se zdá, zatím vyhýbá. Možná na tom mají svůj podíl ruiny posvátného místa, které jej svírají ve svém středu, jako by měly za úkol ho chránit. Pod obvodovou zdí kaple se ještě naposledy pokochejte skvostným výhledem na Velký Blaník a část naší nejmenší chráněné krajinné oblasti. Ne nadarmo se říká:

„Co je malé, to je milé.“ O Blaníku jako by to platilo dvojnásob. Zpátky k parkovišti dojdete snadno a celkem rychle, půjdete totiž pořád dolů z kopce. Nejprve po červené a před rozcestím Mezi Blaníky značku opusťte a pokračujte neznačenou pěšinou mírně vpravo, abyste se po zhruba 10 minutách dostali na místo, kde dnešní putování započalo.

2. Vzhůru na loupežnický hrad a k houbám z kamene (Kokořín a Pokličky)

Malebná oblast pískovcových skal roztodivných tvarů, a ještě podivnějších jmen se nachází ve středních Čechách, severně od Prahy. Rostou tu kamenné hříby, které se pod názvem Pokličky staly jedním ze symbolů kraje. Dohlíží na ně někdejší sídlo loupežnické bandy, která bývala postrachem celého okolí. Přijměte pozvání na Kokořínsko, do kraje romantických roklí, pískovcových věží a bran i skalních obydlí.

TRASA ➡➡

parkoviště Kokořín, Podhradí ➡➡ po modré turistické značce na hrad Kokořín ➡➡ hrad Kokořín, Máchova skála ➡➡ po modré turistické značce na rozcestí Kokořín, dolina ➡➡ po červené turistické značce na turistické rozcestí Pokličky, rozc. ➡➡ po modré turistické značce ke skalnímu útvaru Pokličky ➡➡ po modré turistické značce na turistické rozcestí Pokličky, rozcestí ➡➡ po červené turistické značce na samotu Hlučov ➡➡ lesní cestou na Podhradskou cestu ➡➡ po zelené turistické značce na turistické rozcestí Kokořín, dolina ➡➡ parkoviště Kokořín, Podhradí

Délka trasy: 6,5 km

Kokořínsko je rájem všech romantických duší. Toulat se tu dá hodiny i dny po mnoha značených turistických trasách či nenápadných lesních pěšinách kolem divokých skalních útvarů uprostřed lesů. Následující trasa vám představí údolí Kokořínského dolu se známým hradem Kokořín a proslulými pískovcovými útvary. Nicméně navrženou trasu lze volně přizpůsobit časovým a fyzickým možnostem výletníků a prodloužit o další zajímavé cíle, o které není v okolí nouze. Ideálním výchozím bodem je parkoviště Kokořín – Podhradí, odkud vede modré

turistické značení vzhůru ke hradu ukrytému uprostřed hlubokých lesů. Zprvu půjdete po silnici, ze které vyhlídí silueta **hradu Kokořín** jako koráb plující po rozbouřeném moři. Než dojdete po schodech až k hradní bráně, můžete popřemýšlet, zda už jste ho někdy nezahledli. Hrad se totiž stal sídlem princů – bratrů Jana a Karla z pohádky Korunní princ, a nebylo to poprvé, kdy se objevil ve filmu. Bydlíval tu také král Radovan z jedné oblíbené vánoční pohádky.

Jak se pohádka, v níž všichni mluví ve verších, jmenuje?

Jmenuje se Princezna se zlatou hvězdou na čele.

Nechybělo mnoho a z jednoho z našich nejpůvabnějších hradů s nezaměnitelnou siluetou by zbyla jen smutná zřícenina. Hrad Kokořín, který dal jméno celé oblasti, vystavěl v první polovině 14. století rod

mocných Berků z Dubé, který tehdy ovládal značnou část severních Čech. Funkce hradu byla strážní – pro jeho tehdejší obyvatele bylo důležité mít přehled o okolí a nepouštět si případné nepřátele k tělu. A to se po staletí dařilo. Hrad stojí na skalních blocích spadajících do údolí, takže byl přístupný pouze pěšky a na koni tajnou stezkou ve skalách. Později vybudovaný jediný vchod, který bránil padací most, není širší než 140 centimetrů, takže dovnitř neprojel žádný větší vůz. Na nečekané návštěvy byl tedy hrad vybaven důkladně, ale na svou odolnost a nedobytnost nakonec

málem doplatil. Po třicetileté válce jej císař Ferdinand III. prohlásil za „hrad prokletý“, který se nesměl opravovat ani udržovat, aby při obsazení nepřáteli nepředstavoval nebezpečí pro císařskou moc.

Pro císařskou moc sice Kokořín nebezpečí nepředstavoval, pro obyvatele v jeho okolí v té době však ano. V jeho rozvalinách se přý totiž usídlil obávaný rytíř Petrovský, který

se svou zdivočelou bandou plnil tvrze v okolí, přepadával kupce na obchodních stezkách a vůbec terorizoval celý kraj. Spolu se svými kumpány se ukrýval v podzemních brlozích, k nimž vedly tajné chodby, a hlídky měl široko daleko. Proto dlouhou dobu unikali přesilám vojsk, která proti nim čas od času vytáhla. Až jednou padla kosa na kámen, jak se říká.

POVĚST

Sotva měsíc zašel za mraky, přelezli loupežníci vrata do osamělého mlýna v Jelenicích u Mělníka. Mlynář však, jak už to u starších lidí bývá, jen zlehka podrímoval a včas si všiml plížících se osob. Vzburcoval rodinu i čeled' a každý se chopil toho, co měl po ruce, aby dal nevídaným hostům na pamětnou. Jeden z lupičů dostal lopatou do hlavy, druhému skončily vidle v zádech, třetího srazila mlynářka ranou do hlavy pohrabáčem. Čtvrtý vytasil na mlynáře nůž, a to neměl dělat. Ten se rozmáchl sekyrou a loupežníkovi usekl kus ruky. Potom se Petrovští dali na zběsilý útěk. Zalezli do svých doupat jako spráskaní psi a osnovali krvavou pomstu.

Jednoho dne se objevil v Jelenici švihácky oblečený pán s váčky zlatáků u pasu. Vešel do mlýna a dal se s mlynářem do řeči. Tu vyšla na dvůr jeho dcera Liduška, cizinec ji pozdravil - a že byl výřečný, docela ji okouzлил. Od té doby přicházel do mlýna čím dál častěji a vždy byl vlídně uvítán a pohoštěn. A protože vypadal jako velmi zámožný měšťan, neměli rodiče nic proti tomu, aby se ucházel o ruku jejich dcery. Když s ním Liduška opouštěla mlýn, neměla špetku pochybností či obav. Sotva se však ocitli v lese, vyrojili se z úkrytů loupežníci a s chechotem se dívky zmocnili. Svázali ji a nedbajíce jejího pláče a nářku ji odvěkli s sebou na Kokořín. Teprve pak s hrůzou zjistila, že domnělý ženich je náčelníkem loupežnické bandy, sám nechvalně proslulý rytíř Petrovský.

Vystrašená k smrti vyslechla, jak se s ostatními usnesl, že jejím rodičům připraví co největší muka; nejprve budou za dceru požadovat výkupné, a až ho obdrží, pak ji propustí - ale s useknutou rukou. Liduška propukla v srdceryvný pláč, loupežníci se však jen zachechtali, a aby svůj plán oslavili, pustili se ihned do pití. Když konečně usnuli, Liduška se rozhlédla po nevlídném, temném sklepení. Uprostřed protější stěny spatřila krb a u něj zamračenou stařenu, která právě

vařila cosi v hrnci. Se sepjatýma rukama se vrhla stařeně k nohám: „Pro Boha živého vás prosím, slitujte se nade mnou a ušetřete mne i moje rodiče strašlivého trápení. Nikdy jsem nikomu neublížila, ničím jsem se neprovinila, za co bych měla pykat?“

Prosila tak úpěnlivě, že i stařena otrlá hrubým zacházením mezi loupežníky vyslyšela její prosby a těšila ji: „Neplač, děvče, pomohu ti k útěku. Na mně už nesejde, ale škoda by byla tvého mladého života.“

Vzala z hrnku dvě hrsti nedovařeného hrachu, nasypala jej Lidušce do zástěry a zavedla dívku do tmavého kouta sklepení, kde byl vchod do podzemní chodby. Podala jí svíci se slovy: „Sehni se a jdi opatrně, aby ti světlo nezhaslo. Jakmile vyjdeš z chodby ven, puš se po stráni do údolí a podle potoka dojdeš do známých míst. Vzpomeň si někdy na bábu Petrovských a pomodli se za ni v kostele.“

Liduška poděkovala, vklouzla do temné chodby vytesané ve skále a rychle prchala ze zajetí. Konečně se před ní objevilo denní světlo. Zhasla svíci, prodírala se křovím a pustila se dolů po stráni přesně tak, jak jí poradila stařenka. Ani si nevšimla, že přitom trousí hrách ze zástěrky. Podařilo se jí dostat se až domů k rodičům, kteří ji už oplakali tušíce, že se stala obětí hanebné zrady.

Když však otec uslyšel, jaký osud jí Petrovští chystali, odebral se do Mělníka a vyburcoval měšťany k výpravě. Početný zástup ozbrojenců se shromáždil a vydal na Kokořín. Obešli hrad a podle hrachu, který Liduška cestou poztrácela, našli vchod do tajné chodby. Vnikli tudy do brlohu loupežníků, překvapili je a na místě pobili. Teprve pak si kokořínské údolí a celý kraj mohl oddychnout.

Loupežnickým legendám nahrává i fakt, že při rekonstrukci hradu na počátku 20. století bylo ve sklepení pod věží nalezeno dvaadvacet lidských koster! Nikdo už se ale nedozví, jestli patřily lidem, které lapkové unesli a požadovali za ně výkupné, nebo jde o samotné loupežníky zazděné za trest hluboko v hradním sklepení. Blýskání na lepší časy přinesl Kokořínu až rok 1894, kdy jej zakoupil zdatný podnikatel Václav Špaček. Půjčoval koně poštovní správě, aby mohla dostavníky dopravovat lidi i zásilky. Z jeho stájí na Petrském

náměstí v Praze vyjížděly dostavníky s náklady po celé zemi. Aby vypadal jako opravdický pán, pořídil si přídomek „ze Starburgu“ (česky „ze Špačkova“) a hrad Kokořín si dal do svého znaku. Stav hradu byl však v tu dobu povážlivý, a tak se Špačkové za přispění znalců památkové péče pustili do přestavby v duchu romantismu. V držení majitelů z rodu Špačků je hrad dodnes a nabízí prohlídkový okruh s průvodcem v prostorách starého paláce. Setkáte se v něm s erby všech šlechtických rodů, které v průběhu dějin hrad vlastnily.

Co se kromě siluety hradu nachází v erbu Špačků ze Starburgu?

Je tam stříbrný dvojocasý lev, který je v každém horním rohu provázen zlatou poštovní trubkou.

Všechno podstatné o historii hradu se dozvíte ve stálé expozici v přízemí hradu. Za prohlídku stojí také Lovecký pokoj nebo Rytířský sál bohatě zdobený nástěnnými

malbami. Nechybí ani rytířské brnění, které upomíná na nejčastější přízrak, který je na Kokoříně zmiňován.

POVĚST

Každou půlnoc se s rámusem rozletí kovová vrata a na nádvoří vjede černý lovec na divokém oři s kuší v ruce. Doprovází ho smečka jezevčků, kterým svítí oči a z tlam jim šlehají plameny. Kdo je spatřil, leknutím strnul. Divoký lovec však zatím nikomu neublížil. Objede všechny skály v okolí a vrátí se zpátky k hradu. Psi přestanou štěkat a dají se do skučení, jako by se jim nechtělo zpátky do zakletí. Hluk se utiší a zjevení zmizí ve skalních rozvalinách, odkud lze zaslechnout jen temné žalostné úpění.

Součástí interiéru je i dřevěná kolébka, která má podle legend čarovnou moc. Když s ní dívka zahoupe, do roka se stane matkou. Na nádvoří se pak můžete pokusit dohlédnout až na dno hradní studny. Je hluboká 72 metrů a vztahuje se k ní řada pověstí. Povídá se, že když do studny spadla kachna, zanedlouho vyplavala v nedalekém rybníce, přestože se spojení mezi ním a studnou nikdy nepodařilo objevit. Na druhý prohlídkový okruh už průvodce potřebovat nebudete. Pokud netrpíte závratí, vystoupejte na téměř 38 metrů

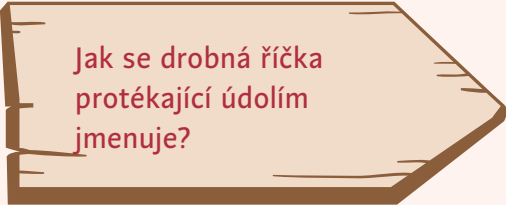
vysokou obrannou hradní věž a pokochejte se nádherným výhledem do okolní krajiny. Ten uchvacuje obyčejné turisty i známé osobnosti již po staletí. Po jednom známém básníkovi 19. století je dokonce pojmenována skála asi 100 metrů od hradu. Stejně jako jeho i vás teď čeká putování nahoru a dolů. Z výšek hradu Kokořína sestupte po modré zpátky do údolí v podhradí až k turistickému rozcestníku Kokořín – dolina. Další dva kilometry následujte červeně značenou turistickou trasu nazvanou Máchova.

ZAJÍMAVOST

Vášnivý cestovatel Karel Hynek Mácha chodíval většinou pěšky a vyhledával romantická místa spojená s historií. První delší cestu vykonal v roce 1832; 32 kilometrů dlouhé putování vedlo z Prahy přes Mělník, Kokořín a Housku až na Bezděz.

V jeho stopách teď budete chvíli pokračovat i vy. Cestu lemuje potok,

který zde vytváří několik tůní a rybníčků s vodní květenou.

Jak se drobná říčka
protékající údolím
jmenuje?

Říčka se jmenuje Pšovka.

Projděte samotou Hlučov okolo půvabných roubených chalup až ke **skalnímu bytu**. Toto obydlí je pro oblast Kokořínska velmi typické. Jen v jeho mělnické části se jich vyskytuje asi stovka. Většinou sloužily těm

nejchudším nebo jako dočasné bydlení pro ty, jejichž chalupa shořela při požáru. Nebylo však výjimkou, že v nich rodiny žily natrvalo a dědily se z generace na generaci. To pak byly označeny i číslem popisným.

Tento „Hlučínský“ skalní byt patří mezi ty nejstarší a nad jeho vchodem býval čitelný letopočet 1717.

A to už se dostáváme k dalšímu cíli výletu, ke **Kokořínským pokličkám**. Pozoruhodná díla přírody v podobě pískovcových pokliček najdete v této oblasti na více místech. Ta nejznámější se však zvedají nad Kokořínským dolem. Pokličky jsou přístupné po dřevěných schodech na modře značené turistické trase a ze všeho nejvíc připomínají přerostlé houby – na vysoké

„noze“ jsou posazeny až metr silné ploché „hlavy“ – pokličky. Hned nad schodištěm stojí nejmohutnější z nich a její rozměry jsou úctyhodné – 6 x 5 metrů na 12 metrů vysoké noze. Jak se tu vzaly? Z masivu pískovce je modelovalo slunce i mráz a vydatnými pomocníky přitom byly vítr a voda. Miliony let se do nich živly svorně zakusovaly, avšak zvětřování neproběhlo stejnoměrně. Snadněji se vydrolila spodní část s příměsí jílu, zatímco tvrdší horní vrstva odolala erozi lépe.

Jaký kovový prvek obsažený ve svrchní vrstvě pískovce je příčinou pomalejšího zvětřování?

Je to železo.

V okolí se nacházejí i útvary, které dneska ještě pokličky nepřipomínají, ale časem se z nich stanou, zatímco ty současné podlehnou zvětřování úplně a jejich desky se zřítí.

Pro zpáteční cestu využijte opět červeně značenou stezku, a to až k místům, kde se zvedají Losí a Sobí věž nad chaloupkami v Hlučově. Za posledním domkem se červená značka stáčí prudce vpravo, vy se však od ní odpojte a pokračujte po lesní pěšině stále rovně podél okraje lesa. Zhruba po půl hodině vás dovede na zelenou turistickou značku. Část cesty kopíruje i vyhlídková, tzv. **Podhradská cesta**, která nabízí ty nejkrásnější pohledy na hrad Kokořín vystupující z hlubin lesa.

Procházet budete kolem skalních útvarů, která mají svá jména. Nejprve je to Kominík a Kožený zámek nalevo či Borůvka a Lazar po pravé straně. U skalních dutin okruh Podhradské cesty opusťte a pokračujte skalní průrvou zvanou Komín podél Hodinové věže až do kokořínského podhradí. Přejděte silnici a ocitnete se zpátky na parkovišti.